

अति घाई नडली...!

...गवळी कार्कांनी आवाज दिला, "अहो काकू, तुम्ही वासराला नाही तर शेजारी बसलेल्या कुत्र्याला कुंकू लावले व त्याचीच पूजा केली"...

२

कौशल्य आहे तुमच्यापाशी...

५

अबब!
मांजर काढू शकतं
शंभर आवाज!

४

सकाळ

पुणे, सोमवार, १७ जुलै २०२३

NiE NEWSPAPER
IN EDUCATION

विडुल!

पंढरपूरच्या वेशीबाहेर
एक आहे छोटी शाळा
सर्व मुले आहेत गोरी
एक मुलगा कुट्ट काळा
दंगा करतो, मस्ती करतो
स्वोड्या करण्यात आहे अट्टल
मास्तर म्हणतात करणार काय ?
न जाणे असेल 'विडुल'
—विंदा करंदीकर

मित्र-मैत्रिणींनो, पंढरपूरची वारी नुकतीच झाली. तुम्ही वारीबद्दल काही वाचलं असेल. टीव्ही, सोशल मीडियावर व्हिडिओही पाहिले असतील. लाखो वारकरी देहू-आळंदीहून चालत पंढरपूरला जातात.

त्यांच्या मुखी विडुल नामाचा गजर असतो. वारकरी परस्परांच्या पायाला स्पर्श करून नमस्कार करत असतात. परस्परांबद्दल प्रेम, आदर आणि एकोप्याची भावना हवी, असा संदेश वारी आणि विडुलभक्ती देत असते.

शाळेत तुम्हाला एकमेकांना चिडवायला आवडतं ना? चिडवा जरूर; पण दुखवू नका एकमेकांना...कवी विंदा करंदीकर यांची वरील कविता नेमका हाच संदेश देते.

तुम्हीही हा संदेश आचरणात आणा...वारीला जाऊ शकलात तर उत्तम. गेला नसाल, तरी मनात हा संदेश विडुलभक्ती जरूर जागवेल, अशी आम्हाला खात्री आहे!

चैतन्य उमेश पुरोहित
ज्ञानप्रबोधिनी नवनगर विद्यालय, निगडी, जि. पुणे

कलागुणांना वाव...!

गेल्या २२ वर्षात शिक्षक म्हणून काम करत असताना अनेक विद्यार्थी हाताखालून गेले. त्यातला एक विद्यार्थी आजही मला आठवतो. केशव... केशव त्याचे नाव! शाळेचा पहिला दिवस इयत्ता सहावीचा वर्ग... पहिला दिवस असल्याने सर्व विद्यार्थ्यांचा परिचय करून घेतला. मी माझा स्वतःचाही परिचय दिला.

काही दिवसांनी असं जाणवू लागलं की केशव हा फारसा अभ्यासामध्ये किंवा वर्गामध्ये घेतल्या जाणाऱ्या उपक्रमात सहभाग घेत नाही. बरेच प्रयत्न करून बघितले परंतु म्हणावा असा तो संवाद साधत नव्हता बोलत नव्हता. बघता बघता निम्मे वर्ष सरले. शाळेचा क्रीडा महोत्सव आला. क्रीडा महोत्सवाच्या निमित्ताने मैदानावर विविध खेळांचे आयोजन केले होते. मैदानावर खेळादरम्यान असं जाणवलं की वर्गात अबोल असणारा केशव इथे मात्र प्रचंड हिरिरीने प्रत्येक स्पर्धेत भाग घेत आहे. धावण्याची स्पर्धा असो सांघिक स्पर्धा सगळीकडेच तो उत्साहाने सहभागी झाला होता. का कुणास ठाऊक आजपर्यंत अनुत्तरित असणाऱ्या प्रश्नाचे उत्तर सापडल्याची जाणीव झाली आणि मी मनोमन खूष झाले.

मग मात्र विविध खेळांविषयीच्या गप्पा मारत मी केशवशी संवाद साधायला सुरुवात केली. असा हा संवाद साधत असताना मला जाणवले की केशवला जलतरण या खेळात विशेष आवड असून तो रोज त्याचा सराव करतो. त्याच्या पालकांना शाळेमध्ये बोलावून घेतले. पालकांची संवाद साधला आणि मग पालकांशी संवाद साधल्यावर लक्षात आले की केशवला खरच जलतरणामध्ये खूप रुची आहे आणि तो स्वीमिंग टँकर सरावासाठी जात असतो. सकाळी लवकर उठून सरावाला जायचे आणि ७.३० ला शाळेत यायचे असल्यामुळे त्याला हे थोडसं अवघड जात होते. किंबहुना त्यामुळेच तो वर्गामध्ये फारसं लक्ष देऊ शकत नव्हता.

या सगळ्याची जाणीव झाल्यावर मी मुख्याध्यापकांशी संवाद साधला, त्यांना परिस्थितीची कल्पना दिली. मुख्याध्यापकांच्या परवानगीने केशवला अर्धा तास उशिरा शाळेत येण्याची परवानगी मिळवून दिली. उत्तरोत्तर केशवचा खेळ फुलत गेला. त्याच्या अभ्यासातही प्रगती होत गेली. असा हा केशव राज्य पातळीवर उत्कृष्ट खेळाडू म्हणून सिद्ध झाला. संपूर्ण शाळेमध्ये क्रीडा प्रकारात दहावीच्या परीक्षेमध्ये अधिक गुण मिळविणारा पहिला विद्यार्थी म्हणून त्याची नोंद झाली.

आभा जोशी
एस.पी. एम. इंग्लिश स्कूल, पुणे

अति घाई नडली...!

आपल्या जीवनात असे काही प्रसंग घडतात की ते प्रसंग काही वर्षांनंतर आठवले तरी तितकेच जास्त हास्य आपल्या चेहऱ्यावर येते. एक प्रसंग मला आजही आठवला तरी हसू आवरता येत नाही. दीपावली हा सण सर्वत्र उत्साहाने साजरा केला जातो. आपण सर्वजण दिवाळीची आतुरतेने वाट पहात असतो. आपल्या संस्कृतीत दिवाळीच्या चार दिवसांना खूप महत्त्व आहे. मी सुद्धा हा सण उत्साहाने साजरा करते. दोन वर्षांच्या कोरोना कालखंडानंतर दीपावली जोरात साजरी करण्याचे उरविले त्यानुसार तयारीही केली. रांगोळ्या, पणत्या, आकाश कंदील घरचा फराळ या सर्वांची रेलचेल होती. खरेतर आपण नरकचतुर्दशी, लक्ष्मीपूजन, पाडवा व भाऊबीज यांना चार दिवस सण म्हणून साजरा करतो परंतु खरी दिवाळी तर वसुबारशेपासून सुरू होते. वसुबारसेला आपण गाय वासराची पूजा करतो व गोमातेबद्दल आपली कृतज्ञता व्यक्त करतो मी सुद्धा दरवर्षी आमच्या घराजवळील गवळी वाड्यात गोमातेची पूजा करायला आईंबरोबर जात असते. यावर्षी सुद्धा मी आई व आमच्या सोसायटीमधील बायका मुली सर्व पूजेचे साहित्य व नैवेद्याचे ताट घेऊन गवळीवाड्यात गेलो तिथेच एक गमतीशीर प्रसंग घडला गवळी एका खांबाला वासरू बांधले होते. त्याठिकाणी थोडा अंधारच होता संध्याकाळी शाल साडेसात वाजता पूजेसाठी सर्वांचीच एकदम गर्दी झाली या गर्दीत छान नटून थटून आलेल्या एक काकू लगबगीने मध्येच आत घुपल्या भराभर पुढे जाऊन त्यांनी पूजा करायला सुरुवात देखील केली. बाकीच्या महिलांमध्ये कुजबूज सुरू झाली. कारण त्या देखील पूजा करायला उत्सुक होत्या त्या काकूच्या अशा अचानक मध्येच येण्याने सर्वांना आश्चर्य वाटणे सहजिकच होते.

त्या आजी पूजा करून लगबगीने बाहेर पडताना मागून गवळी काकांनी आवाज दिला अहो काकू तुम्ही वासराला नाही तर शेजारी बसलेल्या कुत्र्याला कुंकू लावले व त्याचीच पूजा केली.

हे ऐकल्यावर तिथे जमलेल्या बायकांमध्ये एकच हशा पिकला व आम्ही मुली मात्र पोट धरून हसत होतो. अंधारामुळे त्या काकूची अशी फजिती झाली हा प्रसंग दरवर्षी वसुबारसेला मला नक्की आठवतो. अति घाई संकटात जाई हे ऐकले! पण अति घाई फजितीला आमंत्रण देई हे या प्रसंगावरून शिकायला मिळाले.

चित्रकलेतून साधला विकास

परमेश्वराने प्रत्येक व्यक्तीमध्ये कलेचे अंग ठेवलेले आहे. त्याची रूप वेगवेगळी आहेत. कलेतून मिळणारा आनंद उच्च प्रतीचा असतो, कलेच्या शिक्षणामुळे मनावबरोबर जीवनालाही वळण लागले. शाळेमध्ये अशा विविध कलागुणांना वाव देऊन विद्यार्थ्यांचा विकास साधला जातो. अशा आवारात बागडगारी ही लहान मुले नवचैतन्य निर्माण करतात.

मला मुळातच चित्रकला फार आवडले, वर्गात प्रत्येक घटक शिकवताना त्याच्याशी निगडित फळ्यावर चित्र काढते. चित्रामुळे घटक विद्यार्थ्यांना पटकन समजते. एक चित्र हजार शब्दांचे काम करतो. आमच्या शाळेत दर्शनी भागामध्ये मोठा फळा आहे

त्यावर नेहमी प्रसंगाला अनुसरून चित्र काढत असे. त्यामुळे येता जाता विद्यार्थी वाचन, चित्र पाहायला जायचे, परंतु नेहमीच आपणच फळा लिहिण्यापेक्षा मुलांना ही संधी दिली तर, असा विचार मनात आला आणि लगेचच अंमलबजावणी केली. 'विद्यार्थ्यांचा फळा' हा उपक्रम केला. सहावीमध्ये शिकणारा विवेक विश्वकर्मा हा खूप शांत, संयमी आणि अबोल असा विद्यार्थी कोणातही मिसळत नसे. चित्रकला चांगली असूनही कधी स्पर्धेत सहभागी घेत नसे. त्यांच्या कलागुणांना वाव देण्याच्या भावना व्यक्त करण्यासाठी चित्रकलेसारखा दुसरा विषय नव्हता. आजकाल प्रत्येक दिवसाला काहीना काहीतरी दिनविशेष

असतो. जयंती, पुण्यतिथी, सण, समारंभ, शालेय उपक्रम, आदींची फळ्यावर चित्रे काढू लागले. विवेकला फक्त कोणते चित्र काढायचे ही माहिती सांगितली की तो सुंदर चित्र रेखाटायला सुरुवात करायचा. त्याने काढलेले चित्र पाहणे मुलांना फार आवडायचे. **ते फळ्याभोवतीच घुमळत असे. दादा, दादा म्हणून त्याला प्रश्न विचारत. 'उद्या तू कशाचे चित्र काढणार?' 'काल शाळेत का नाही आलास?' असे प्रश्न ऐकून तो बोलू लागला. मुलांशी संवाद साधायला लागला. मन मोकळं करू लागला. लहान मुलांशी छान गट्टी जमली.**

विवेकची चित्रकला शाळेपुरती मर्यादित न ठेवता त्याला विविध स्पर्धेत भाग घ्यायला लावले. 'सकाळ बालमित्र', 'सकाळ एन.आय.ई.' अंकांमध्ये त्याचे चित्र पाठवले आणि प्रसिद्धीही झाले, तेव्हा त्याचा आनंद गगनात मावेनासा झाला. चित्रकलेमुळे अबोल मुलगा शाळेचा लाडका आणि आदर्श विद्यार्थी झाला होता. त्याच्या कलेचा त्याला अभिमान वाटू लागला. शाळेत शिक्षकांना बोलक्या भिंतींवर चित्र काढण्यासाठी विवेक मदत करू लागला. शिक्षकांच्या आवडीचा विद्यार्थी झाला. एका कलेने त्याचे जीवन बदलून टाकले. 'विद्यार्थ्यांचा फळा' या उपक्रमाद्वारे विद्यार्थ्यांशी संवाद साधण्याची संधी मिळाली.

ओवी सानप
सावित्रीबाई फुले माध्यमिक विद्यालय, कृषी विद्यापीठ, राहुरी

रिद्धी पाटील
ओरियन इंग्लिश मीडियम स्कूल, जळगाव

साक्षी ताजनपुरे
वाघ गुरुजी बालशिक्षण मंदिर गंगापूर रोड नाशिक

गिझाच्या पिरॅमिडमध्ये सापडला कॉरिडॉर

गिझाच्या
४ हजार ५००
वर्षे जुन्या पिरॅमिडमध्ये

मुख्य प्रवेशद्वाराच्या जवळ ३० फूट लांबीचा कॉरिडॉर संशोधकांना आढळला आहे. या कॉरिडॉरमुळे आणखी काही नव्या गोष्टी सापडू शकतील, असा विश्वास संशोधकांनी व्यक्त केला आहे. गिझाचा पिरॅमिड जगातील सात आश्चर्यांपैकी एक म्हणून ओळखला जातो. येथे २०१५ पासून 'स्कॅन पिरॅमिड' नावाचा प्रकल्प सुरू झाला आहे. यासाठी इन्फ्रारेड थर्मोग्राफी व श्री डी सिम्युलेशन पद्धतीचा वापर करण्यात आला आहे.

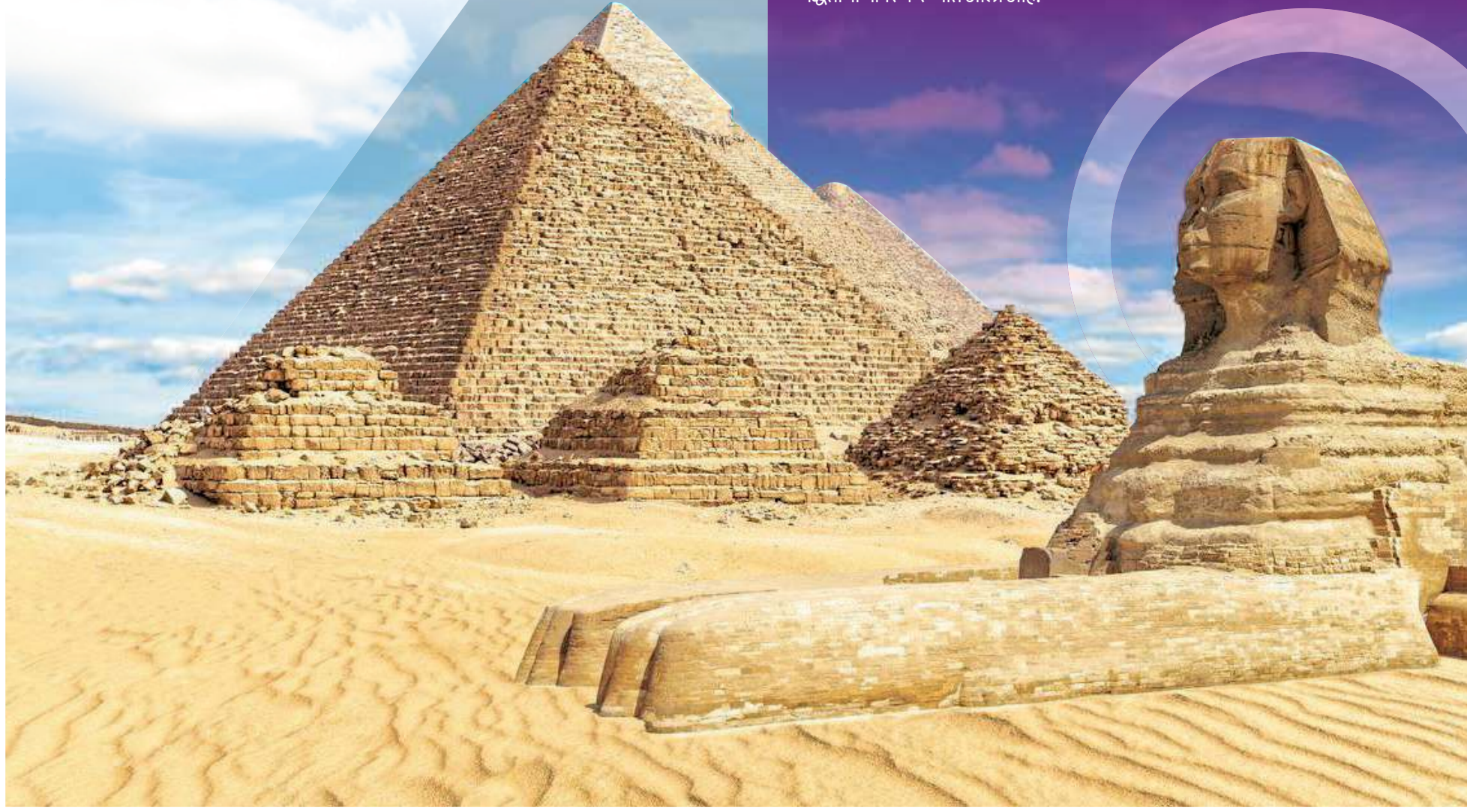

कॉरिडॉरची वैशिष्ट्ये

- हा अर्धवट अवस्थेतील कॉरिडॉर पिरॅमिडचे वजन विभागले जावे, यासाठी तयार करण्यात आला असावा.
- या ३० फूट लांबीच्या कॉरिडॉरच्या शेवटी किंवा त्याच्या खाली काही महत्त्वाच्या गोष्टी सापडतील, असा अंदाज.
- राजाच्या समाधीच्या वरच्या बाजूला पाच खोल्याही सापडल्या असून, त्याही या महाकाय वास्तूचे वजन विभागले जावे, म्हणून बांधण्यात आल्या असाव्यात.
- यासाठी ६ मिलिमीटर एन्डोस्कोपच्या मदतीने पिरॅमिडच्या जोडांच्या आतमध्ये डोकावून पाहिले गेले.
- या पिरॅमिडमध्ये १९ व्या शतकानंतर सापडलेले हे सर्वात मोठे स्ट्रक्चर आहे.

गिझाच्या पिरॅमिडची वैशिष्ट्ये

- बांधकाम ख्रिस्तपूर्व २६०० ते २५०० या काळात
- पिरॅमिड कॉम्प्लेक्स ४० हजार एकर परिसरात
- उंची ४८२ फूट
- तळाची लांबी ७५५ फूट
- वजन ५७.५ लाख टन

बालमित्रांनो तुम्हाला बर्गर खूप आवडतो ना? तुम्ही घरी बर्गर बनवू शकता

बर्गरसाठी साहित्य

■ काकडी, चीज काप, कोबी, मोठा टोमॅटो, कांदा, आवश्यकतेनुसार हिरव्या कोथिंबिरीची चटणी, टोमॅटो व अन्य सॉस आवश्यकतेनुसार, चाट मसाला अर्धा १/२ चमचे

टिक्की बनवण्यासाठी साहित्य

■ उकडलेले बटाटे, एक कप उकडलेले मटार, १ चमचे आले पेस्ट, अर्धा चमचा आमचूर पावडर, चवीनुसार धने, जिरे पावडर, हिरवी मिरची बारीक चिरून, आवश्यकतेनुसार चमचे तेल, मीठ चवीनुसार.

कृती

- टिक्की बनवण्यासाठी बटाटे किसून घ्यावे. त्यात उकडलेले मटार मॅश करून घालावेत. त्यात सर्व मसाले हळद, मीठ, जिरे, धणे पावडर, आल्याची पेस्ट, हिरवी मिरची मिवस करा.
- बटाट्याच्या मिश्रणाचे छोटे गोल करून तळहातावर सपाट करा. हलके दाबून टिक्कीला आकार द्यावा. ते ब्रेडच्या चुन्यात घोळा.
- टिक्की तव्यावर भाजून घ्या किंवा तेलाला तळून घ्या.

- काकडी, टोमॅटोचे गोल काप करा.
- बनपाव घेऊन त्याचे दोन तुकडे करा. एका तुकड्याला टोमॅटो किंवा अन्य आवडीचे सॉस लावा.
- त्यावर काकडी, टोमॅटो, कांदाचे काप ठेवा.
- चाट मसाला टाकून टिक्की ठेवा. यावर कोबी घाला आणि नंतर चीजचे तुकडे ठेवा.
- बनपावच्या दुसऱ्या तुकड्याला हिरव्या कोथिंबिरीची चटणी लावा आणि तो अलगद वर ठेवा.

हानिकारक घटक

- बर्गरमधील चीज, मीठ, आरोग्यासाठी घातक.
- मुलांमध्ये लठ्ठपणा येतो.
- मधुमेह, हृदयरोग, उच्चरक्तदाब वाढीला लागतो.

दोस्तांनो, भडंग खायला आपल्याला सगळ्यांनाच आवडतं. भूक लागली, की बकाणे भरायला मजा येते. हे भडंग करायलाही सोंप आहे बरेका. सुरुवातीला आईच्या किंवा बाबांच्या मदतीने तुम्ही हे करू शकता आणि नंतर स्वतःही करू शकता. एकदम सोंपं.

टेस्टी भडंग

साहित्य:

- अर्धा किलो चिरमुरे (मुरमुरे किंवा कुरमुरे जे तुम्ही म्हणत असाल ते)
- लसणाच्या सोललेल्या पाकळ्या दहा-बारा
- शेंगदाणे मूठभर
- फोडणीसाठी तेल, तिखट, कढीपत्ता इत्यादी.

- चिरमुरे पहिल्यांदा एखाद्या कढईत परतून घ्या. त्यामुळे ते एकदम कुरकुरीत होतात आणि भडंग खायला मस्त लागतं. आता हे चिरमुरे एखाद्या मोठ्या पातेल्यात काढून घ्या.
- लसणाच्या पाकळ्या उभ्या चिरून घ्या. जितक्या बारीक कराल, तितक्या त्या कुरकुरीत होतात.
- तेलाला शेंगदाणे लालभडक होईपर्यंत परतून घ्या.
- हे शेंगदाणे काढून चिरमुऱ्यांत घाला.
- शेंगदाणे परतल्यानंतर राहिलेल्या तेलाला पहिल्यांदा लसणाच्या पाकळ्या घाला आणि छानपैकी परतून घ्या.

- आता यात आवश्यक असल्यास कढीपत्ता घाला आणि तो परतून घ्या.
- या तेलाला लाल तिखट, हळद आणि चिवडा पावडर घाला. हे काम पटापट करावं लागतं, नाही तर करपण्याची शक्यता असते.
- आता चिरमुऱ्यांमध्ये हा सगळा मसाला घाला आणि एकजीव करून घ्या.
- या कृतीत आवडीनुसार तुम्ही बदल करू शकता. म्हणजे भडंगाचा रेडीमेड मसाला वापरू शकता, कांदाच्या बारीक फोडीसुद्धा परतून घालू शकता, मेतकूटसुद्धा घालू शकता.

भडंग करताना स्वयंपाक करण्याची मजा घ्याच, पण नंतरची आवराआवरी पण महत्त्वाची बरंका दोस्तांनो. भांडी स्वतः घासून किंवा विसळून ठेवली, की मग आई पण खूशच की! आणि हो, तयार केलेलं भडंग एकदम स्वच्छ आणि हवाबंद डब्यात पण ठेवा बरंका.

अवतीभवती

दोस्तानो, आपल्या अवतीभवती किती तरी गोष्टी असतात. अगदी साध्या फुलांपासून पेंसिलीपर्यंत. पण याच गोष्टींमध्ये अनेक नवलाईच्या कथा दडलेल्या असतात. वाचल्यावर आं! हे माहितीच नव्हेत अशी आपली प्रतिक्रिया होते. चला, बघू या अशाच इंटरस्टिंग फॅक्ट्स रोजच्या रोज. आज आपण माहिती घेऊ मांजराबाबत. ती वाचून फक्त वॉवच्या ऐवजी म्यांव म्हणू नका बरेका.

अबब! मांजर काढू शकतं शंभर आवाज!

मांजरं किती वर्षांपासून पाळली जात आहेत माहीत आहे? साडेनऊ हजार वर्षांपासून. म्हणजे कदाचित त्याच्याही आधी मांजर पाळली जात असतील, पण आपल्याला पुरावा मिळाला आहे तो साडेनऊ हजार वर्षांपूर्वीचा. इजिप्तमध्ये चार हजार वर्षांपूर्वी मांजर पाळली जात होती असा आत्तापर्यंत समज होता, पण काही वर्षांपूर्वी काही पुरातत्त्वशास्त्रज्ञांना सायप्रसमध्ये मांजराची एक समाधी सापडली... जी होती तब्बल साडेनऊ हजार वर्षांपूर्वीची!

तुम्ही मांजराचा चेहरा नीट निरखून बघितला आहे? तो वाघासारखा दिसतो असं वाटतं ना? तुमचा विचार परफेक्ट आहे. मांजराचा चेहरा वाघांच्या चेहऱ्याशी तब्बल ९५.६ टक्के साम्य राखतो. मांजराला वाघाची मावशी असं उगीच म्हणत नाहीत, बरोबर ना? फक्त चेहराच नव्हे, तर मांजरांच्या इतर काही सवयींसुद्धा वाघांसारख्या असतात बरंका!

आयझॅक न्यूटन यांनी गुरुत्वाकर्षणाचा सिद्धांत मांडला हे आपल्याला माहीत आहेच, पण त्यांनी अजून एक शोध लावला. चक्क मांजरांच्या दाराचा. त्यांच्या घरात एक माऊ आणि तिचं पिल्लू सारखं त्रास दारांवर नखं घासायचं आणि त्रास द्यायचं. त्यामुळे न्यूटनसाहेबांनी एका कारागिराला सांगून दाराला दोन छिद्रं तयार करून घेतली. एक माऊसाठी आणि दुसरं तिच्या पिल्लासाठी. नंतर त्यांच्या गंमत लक्षात आली... अरे, माऊसाठीच्याच दारातून तिचं पिल्लूसुद्धा येऊ शकतं की!

मांजरं किती आवाज काढू शकतात माहीत आहे? शंभर. येस्स. तुम्ही नीट निरीक्षण करा. मांजर अनेकदा वेगवेगळे आवाज काढत असतात. कुत्री फार तर दहापर्यंत वेगवेगळे आवाज काढतील, पण माऊबाई धमाल असतात. इतके आवाज काढत असतील, तर एखादं मांजर गाऊसुद्धा शकेल की. हेहे.

खरं तर उगाच कशात नाक खुपसू नये म्हणतात, पण मांजरानं कुठं नाक खुपसलं तर ते युनिक असेल. गंमत वाटली ना वाचून? पण ही फॅक्ट आहे. माणसाच्या बोटांचे ठसे जसे एकमेवाद्वितीय असतात, तसे प्रत्येक मांजराचं नाक युनिक असतं.

मांजरं रोज सरासरी सतरा तास झोपतात. व्वा. क्या लाइफ है!

दोस्तानो, माऊंच्या पिल्लांचे एकदम क्यूट व्हिडिओ बघितले, की फार मजा येते. तुम्ही यू-ट्यूबवर असे अनेक व्हिडिओ पाहून त्याचा आनंद लुटू शकता.

अस का?...

फुलं रंगीत का असतात?

दोस्तानो, तुम्हाला हा प्रश्न नेहमी पडत असेल ना? अर्थात सगळीच फुलं काही रंगीत नसतात. आता पांढरी फुलंदेखील असतातच की! पण तुमचं निरीक्षण बरोबर आहे. बहुतेक फुलं ही रंगीत आणि आकर्षक असतात. त्याचं कारण म्हणजे त्यांना किटकांना, फुलपाखरांना आणि पक्ष्यांना आकर्षित करायचं असतं. बरेच किटक एका फुलावरून दुसऱ्या फुलावर जात असतात हे बघितलंय ना तुम्ही?
किटकांच्या या फुलांवरच्या प्रवासामुळं परागीभवन नावाची एक प्रक्रिया होते. सोप्या शब्दांत सांगायचं, तर फुलांमधून फळं तयार होण्यासाठी ही प्रक्रिया महत्वाची असते. फुलं अगदी बेरंगी असली, तर किटक त्यांच्याकडे येतील का? नाही. म्हणून निसर्गानंच त्यांना रंग दिलेले.

झाडांची पानं नेहमी हिरवीच का असतात?

झाडांच्या पानांमध्ये क्लोरोफिल नावाचा एक घटक असतो. त्याच्यामुळे पानांना हा हिरवा रंग येतो. हा घटक प्रकाशसंश्लेषण नावाच्या प्रक्रियेसाठी आवश्यक असतो. अगदी सोप्या शब्दांत सांगायचं तर झाडांना त्यांचा खाऊ तयार करण्यासाठी हा घटक मदत करतो. सूर्याचा प्रकाश आणि पाणी यांचा वापर करून झाडं आपला खाऊ तयार करतात. अर्थात पानांमध्ये फक्त क्लोरोफिलच नसतं बरंका. इतर घटकसुद्धा असतात. त्यांच्यामुळे झाडांची पानं कधी लाल, निळी अशीसुद्धा दिसतात.

पावसानंतर गंध कशामुळे?

पाऊस पडल्यावर- विशेषतः पहिला पाऊस पडल्यावर वातावरणात एक अमोदी धुंद करणारा गंध पसरतो. हा गंध एंक्टिनोमायसिट्स नावाच्या जीवाणूमुळे येतो. हे जीवाणू रमोअर्स नावाच्या विशिष्ट अवस्थेत असतात. पाऊस पडल्यावर ते मूळ रूपात परत येतात, तेव्हा ते जिओस्मिन नावाचा घटक वातावरणात सोडतात. आपल्याला छान वास येतो ना, तो या घटकामुळेच. नंतर पाऊस सलग पडायला लागतो तेव्हा हा घटक वातावरणात सोडण्याचं काही कामच राहत नाही, त्यामुळे नंतर हा वास येत नाही.

जनरल नॉलेजविषयी माहिती इंटरनेटवर मिळतेच, पण सगळ्यांत जास्त चांगली माहिती मिळते पुस्तकांमधून. विश्वकोश, ब्रिटानिका एन्सायक्लोपीडिया आणि इतर पुस्तकं तुमच्या शाळेच्या लायब्ररीमध्ये नक्की वाचा.

जन्मकथा 'आयपॅड'ची!

'अॅपल'चं एखादं उपकरण

वापरायला हवंय का, असं विचारल्यास 'नको' म्हणणाऱ्यांची संख्या खूप कमी असेल! आयफोन, आयपॅड, मॅकबुक अशा एकापेक्षा एक सरस उपकरणांनी जगाची बाजारपेठ व्यापून टाकलीये. जगातली सर्वात बलाढ्य कंपनी आहे अॅपल. इथंपर्यंत पोहोचण्यासाठी कंपनीनं सतत बाजारपेठेचा अभ्यास केला. लोकांच्या गरजा समजून घेतल्या.

कधी कधी लोकांना माहिती नसलेली गरजही 'दाखवून' दिली. म्हणूनच अॅपल आणि स्टीव्ह जॉब्स यांच्याबद्दलच्या कित्येक गोष्टी सांगितल्या जातात. स्टीव्ह जॉब्स यांच्या निधनालाही आता बारा वर्षे होऊन गेलीयेत, तरीही गोष्टी काही संपत नाहीत. जिवंतपणी दंतकथा बनलेल्या स्टीव्ह जॉब्स यांचा प्रभाव विसाव्या शतकाच्या उत्तरार्धातल्या आणि आजच्या टेक्नॉलॉजीवर आहे, हे मान्यच करावं लागेल.

जगातली सर्वोत्तम उत्पादनं निर्माण

करण्या स्टीव्ह जॉब्स यांना कौटुंबिक आयुष्यात दारूण दुखाला सामोरं जावं लागलं. लिसा ही त्यांची मुलगी. आपण तिचे वडील आहोत, हेही स्टीव्ह जॉब्स यांनी कित्येक वर्षे नाकारलं. कौतुकाच्या शिखरावर असणाऱ्या जॉब्स यांना लिसाबद्दल बोलायलाही आवडत नसे. मात्र, 'जॉब्स' या २०१३मध्ये प्रदर्शित चित्रपटात असं दाखवलं, की आयपॅडचा जन्मच मुळी लिसासाठी झाला! आयमॅकच्या लॉचिंगवेळी लिसा आली होती. जॉब्स तिची समजूत काढत होते. लिसाचं लक्ष नाहीय, हे त्यांना दिसलं. लिसा 'वॉकमन'वर गाणं ऐकत होती. 'मी तुझ्या खिशात हजार गाणी देईन,' असं वचन जॉब्सनी लिसाला दिलं आणि त्या वचनाची पूर्तता म्हणजे आयपॅडची निर्मिती!

खरं की खोटं जॉब्स जाणोत; आयपॅड मात्र तुफान यशस्वी उपकरण ठरलं. 'वॉकमन'चा जमानाच आयपॅडनं संपवून टाकला!!

हे का करावे?

हात का धुवायचे?

जेवल्यानंतर हात धुवा, घरात आल्यावर हात-पाय धुवा असं सांगितलं जातं. पण हे का करायचं?

दोस्तानो, तुम्हाला माहित आहे का, आपल्याला होणाऱ्या पोटाच्या आजारांपैकी तीस टक्के आणि श्वसनाच्या आजारांपैकी वीस टक्के आजार हे हात न धुतल्यामुळे किंवा व्यवस्थित न धुतल्यामुळे होत असतात. आपल्या हातांवर आणि एकूणच शरीरावर न दिसणारे कोट्यवधी सूक्ष्मजीव असतात. त्यातले काही आपल्या शरीराला उपयुक्त, तर काही घातक असतात. आपण हातांनी जेवण करतो, तेव्हा हातांवरील अनेक घातक सूक्ष्मजीव पोटात जातात आणि संपूर्ण यंत्रणा बिघडवून टाकतात. शरीराची यंत्रणा त्यांच्याशी लढत असतेच, पण काही वेळा ती अपुरी पडते आणि मग आजार होतात. जेवण्यापूर्वी हात साबणानं, हॅंडवॉशिनं धुले तर हातांवरचे अनेक सूक्ष्मजीव मरतात आणि पुढच्या गोष्टी होतच नाहीत. हातांवर धूळ, माती असते. तीही अन्नवाटे पोटात गेली तरी आजार होतात. काही विशिष्ट प्रकारच्या बुरशीसुद्धा पोटात जातात आणि रोग होतात. हात धुतल्यावर ही धूळ, मातीही स्वच्छ होते. स्वच्छतागृहातून आल्यावर तर हात धुणं एकदम मस्त. कारण पोटातले सूक्ष्मजीव तुमच्या नकळत हातांवर आलेले असतात. ते आणखी पसरू नयेत यासाठी हात धुवायलाच पाहिजेत.

अन्नपदार्थ गरम, ताजेच का हवे?

तुम्हाला आई किंवा बाबा 'अरे, अन्न गरम असताना खाऊन घ्या' असं सांगत असतात. दोस्तानो, अन्न नेहमी गरम आणि ताजंच खावं असं सांगितलं जातं, तसं का हा प्रश्न तुम्हाला कधी पडलाय? भात, पोळी, भाजी असे अन्नपदार्थ गरम आणि ताजे असतानाच खाल्ले पाहिजेत याचं कारण त्यामुळे पचन व्यवस्थित होतं हे तर आहेच; पण आणखीही एक गोष्ट आहे बरंका. जेव्हा अन्न गरम असतं, तेव्हा त्या तापमानात अपायकारक सूक्ष्मजीव वाढू शकत नाहीत किंवा जिवंत राहू शकत नाहीत, त्यामुळे ते आपल्या पोटात जाऊन अपाय करण्याचा संभव कमी होतो. मात्र, अन्न गरम व्हायला लागतं किंवा शिळं व्हायला लागतं, तसं वेगवेगळे जीवजंतू त्यातल्या घटकांचं विघटन करायला सुरुवात करतात. अन्न कुजणं, कुबट वास येणं, नासणं वगैरे गोष्टी म्हणजे प्रत्यक्षात सूक्ष्मजीवांनी केलेली ही विघटनाची प्रक्रियाच असते. हे असं अन्न पोटात जातं तेव्हा त्याच्याबरोबर अपायकारक सूक्ष्मजीवही पोटात जातात आणि ते विविध आजार होण्यासाठी कारणीभूत ठरतात. त्यामुळे हे सगळं टाळण्यासाठी अन्नपदार्थ शक्यतो गरम आणि ताजेच खाण्याचा प्रयत्न करावा.

स्किल्स बकेट...

कौशल्य आहे तुमच्यापाशी

“मला एमएस करायचंय ग्रॅज्युएशन झाल्यावर अमेरिकेत जाऊन. वीई करणार आणि मग एमएस...” गौरव सांगत होता. गौरव अजून नववीतच आहे. पण त्याची मावस चुलत भावंडं अमेरिकेत आहेत. त्यांचं बघून गौरवची पुढची दिशा पक्की होती. ग्रेटच. कुटुंबात अशाच मार्गानं कुणाकुणाची करिअर उत्तम झाल्यां आणि त्याच्यासाठी तोच मार्ग आवडताही असल्यानं त्याची दिशा तशी असायला हरकत नव्हतीच; पण 'जीआरई'चा अभ्यास सुरू असेलच, असं म्हटल्यावर त्याचं उत्तर होतं, “ते बघू की. अजून वेळ आहे त्याला.”

सविताला नववी-दहावीपासूनच हॉटेल मॅनेजमेंटमध्ये रस वाटतो आहे. शेफ व्हायचं आणि कुठल्या तरी फाईव्ह स्टार हॉटेलमध्ये काम करायचं हे तिचं पक्कं आहे...पण “आता तरी स्वयंपाकात मदत करत असशीलच ना? किंवा काही छान प्रयोग वगैरे...” असं म्हटलं, की मॅडमचं उत्तर: “अजून वेळ आहे. अॅडमिशन मिळाली. की करीनच!”

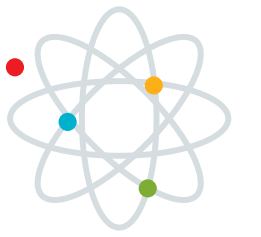
सागरनं खूप स्पर्धा परीक्षा देऊन एकदम जिल्हाधिकारी व्हायचं ठरवलं आहे; पण 'रोजचा पेपर वाचतोस ना' या प्रश्नावर त्याचं उत्तर नकारार्थी आहे. प्रवीणला एमबीए करायचं आहे; पण 'सगळे मित्र मिळून काही तरी करा,' असं सांगितलं, तर त्याला ते मात्र जमत नाही.

दोस्तहो, ही अशी काही उदाहरणां

तुम्ही बघितली असतील. काही उदाहरणांत तुम्ही स्वतःही बसत असाल. सध्या करिअरच्या किती तरी मार्गांचा अक्षरशः स्फोट दिसतो आहे आणि काही जणांनी करिअरचे मार्ग ठरवले आहेत, काही जण विचार करताहेत; पण त्यांच्यासाठी आवश्यक त्या कौशल्यांचा विकास ते करत आहेत का असा प्रश्न विचारला तर उत्तर सकारात्मक येत नाही. तुम्हाला समजा मायक्रोबायोलॉजीमध्ये करिअर करावंसं वाटतं तर तुम्ही कोरोनाविषयक जी माहिती विविध ठिकाणी येते, ती वाचता का, तिचं तुमच्या परीनं विश्लेषण करता का? तुम्हाला समजा वैद्यकीय शिक्षणात रस असेल, तर

त्यासाठी कित्येक तास अभ्यास करावा लागतो, उभं राहावं लागतं मग त्यासाठी आवश्यक शारीरिक तयारी तुम्ही करता का? प्राध्यापक व्हायचं असेल, तर वक्तृत्व, सार्वजनिक संवाद सुधारण्यासाठी तुम्ही आतापासून तयारी करता का?...या प्रश्नांची उत्तरं स्वतःलाच विचारून बघा. करिअरसाठी एकीकडे तुम्ही माहिती घेत असता, कुणाला भेटत असता, गुगलवर शोध घेत असता हे उत्तमच; पण त्यासाठी अनेक कौशल्यंही लागतात. अनेकदा ती नसल्यामुळे करिअर मध्येच सोडावं लागतं, किंवा ही कौशल्यं आधीच विकसित केली असती तर जास्त बरं झालं असतं असं वाटायला लागतं. त्यामुळे

काही अगदी पायाभूत कौशल्यांचा विकास दहावी-बारावी किंवा अगदी त्या आधीपासूनच केला पाहिजे. अगदी सोपी कौशल्यं जर आधीच विकसित केली, तर नंतरची करिअरची वाट अतिशय सोपी होण्याची शक्यता असते. इंग्लिशवर प्रभुत्व, वक्तृत्व, लिहिण्याची सवय, वेळेचं व्यवस्थापन, समूहचर्चा अशी किती तरी सॉफ्ट स्किल्स अतिशय महत्त्वाची असतात. तुम्ही करिअर कोणतंही करा, काही विशिष्ट 'स्किल्स' तुमच्या 'बकेट'मध्ये पाहिजेतच. ती का महत्त्वाची, त्यांचे काय उपयोग होऊ शकतात, ही कौशल्यं नसली तर काय होऊ शकतं याची माहिती घ्यायची आहे?...मग पुढे भेटूच!

तुमच्यातील कौशल्ये विकसित करण्यासाठी तुम्हाला अवांतर वाचनावर भर देणे आवश्यक आहे. सामान्यज्ञानाची पुस्तके, वर्तमानपत्रे यांचे वाचन नक्की वाढवा.

मित्र कसे वाढवाल?

आपल्या सगळ्यांनाच मित्र-मैत्रीणी आवडतात, बरोबर ना?

पण काही वेळा असं होतं, की मित्र-मैत्रीणींचं सर्कल वाढतच नाही. डोंट वरी, एकदम सोंपं आहे हे. त्यासाठी या काही गोष्टी करा बरं.

स्माईल द्या

हसण्यानं खूप गोष्टी साध्य होतात बरंका. ओळखीचा कुणी दिसलं, की छान स्माईल द्या. त्यातून तुमच्याबद्दल त्या व्यक्तीचं छान मत तयार होतं, सकारात्मकता वाढते आणि या हसण्या व्यक्तीशी मैत्री करायला पाहिजे अशी इच्छा वाढते.

इतरांमध्ये इंटरेस्ट द्या

दोस्तानो, आपण दुसऱ्यांच्या छंदामध्ये, बोलण्यामध्ये जितका इंटरेस्ट घेऊ, तितका ते घेतील की नाही? तुम्ही जर त्यांच्या गोष्टींना योग्य प्रतिसादच दिला नाही, तर त्यांना तरी तुमच्याशी मैत्री कशी करावीशी वाटेले? त्यामुळे त्यांच्यात इंटरेस्ट द्या. मित्र किंवा मैत्रीण एखादी गोष्ट उत्साहानं सांगायला लागल्यावर तसेच काही प्रश्न विचारा, नवीन काही तरी माहिती सांगा, म्हणजे त्यांनाही इंटरेस्ट वाटेले.

दुसऱ्याला महत्त्व द्या

तुम्हाला ज्या व्यक्तीशी मैत्री वाढवायची असेल, असेल ती तुमच्यासाठी आणि एकूणच महत्त्वाची असल्याचं फिलिंग तिला द्या. ही गोष्ट तिरकसपणे अजिबात नको, तर प्रामाणिकपणे करा.

गोड पद्धतीनं हाक मारा

एकायला थोडं विचित्र वाटेल; पण मैत्रीसाठी ही वस्तुस्थिती आहे. तुम्ही त्या व्यक्तीला हाक मारताना तिला अपमानकारक वाटेल अशा पद्धतीनं मारली तर ती तुमच्याशी मैत्री करेल का? त्यापेक्षा ते नाव छान पद्धतीनं, प्रेमळपणे उच्चारू, तुम्हाला खूप छान प्रतिसाद मिळेल. फक्त एवढंच नाही, तर मिलिदला गोडपणे 'मिल्या' अशी हाक मारून बघा. तुमची मैत्री पक्की होईल एकदम.

इतरांचं ऐका; इतरांना बोलू द्या

मैत्री वाढवायची असेल, तर त्यांचं ऐकलं पाहिजे. त्यांना बोलू दिलं पाहिजे. तुम्ही स्वतःच बोलत राहिलात, तर कुणाला तुमच्यात रस वाटेले?

अधिक माहितीसाठी 'हाऊ टू विन फ्रेंड्स अँड इन्फ्ल्युएन्स पीपल' हे डेल कार्नेजी यांचं पुस्तक नक्की वाचा.

सुभाषित

वाचनं ज्ञानदं बाल्ये तारुण्ये शीलरक्षणम् ।
वार्धक्ये दुःखहरणं वाचनं तद् हितावहम् ॥

वाचनामुळे बालपणी ज्ञान मिळते, तरुणपणी व्यक्तिमत्त्व घडते, म्हातारपणी दुःख नाहीसे होते. असे वाचन सर्वानाच हितावह असते.

संस्कार

सुविचार

ज्ञानासारखे पवित्र या जगात खरोखर दुसरे काहीच नाही.

गीता श्लोक

श्रेयो हि ज्ञानमभ्यासाज्ज्ञानाद्ध्यानं विशिष्यते ।
ध्यानात्कर्मफलत्यागस्त्यागाच्छान्तिरनन्तरम् ॥

ज्ञान हे अभ्यासापेक्षा श्रेष्ठ आहे, ज्ञानाहून ध्यान श्रेष्ठ आहे. ध्यानापेक्षा कर्मफलत्याग अधिक श्रेयस्कर आहे. त्यागानंतर निरंतर शांतीचा अनुभव येतो.

दिनविशेष
१७ जून

२००८: पृथ्वीसारखे, परंतु आकाराने प्रचंड असलेले तीन नवे ग्रह आणि दोन नव्या सौरमाला सापडल्याचे युरोपातील शास्त्रज्ञांनी जाहीर केले. नव्या ग्रहांत एक ग्रह पृथ्वीपेक्षा ४.२ पट, दुसरा ६.७ पट आणि तिसरा ग्रह ९.४ पट मोठा असल्याची माहिती शास्त्रज्ञांनी दिली.

२०१४: शैक्षणिक व सामाजिक क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य केल्याबद्दल सुनीता ननावरे यांना काठमांडू येथे भारत-नेपाळ मैत्री संघाचा आंतरराष्ट्रीय पुरस्कार प्रदान.

२०१५: देशातील १६ आयआयटी संस्थांमधील अभियांत्रिकी पदवी अभ्यासक्रमासाठी झालेल्या जॉइंट एंट्रन्समध्ये सतना येथील सत्त्वत जगवानी देशात पहिला.

बोधकथा

प्रशांत सरुडकर

छत्रपती शिवाजी महाराजांचा चाणाक्षपणा

छत्रपती शिवाजी महाराज ६ जून १६७४ रोजी सिंहासनाधिष्ठित झाले. या सोहळ्यासाठी अनेकांना निमंत्रणे होती. अनेक सरदार, उमरावांबरोबर इंद्रजांचा वकील हेन्री ऑविझडेन हाही नजराणा घेऊन हजर होता. उपस्थितीबरोबर काहीतरी राजकीय फायदा व्हावा, ही इंद्रजांची इच्छा होती. राज्याभिषेक मोठ्या दिमाखात पार पडला. संपूर्ण हिंदुस्थानात मोठा आनंदोत्सव झाला.

राज्याभिषेक सोहळ्यानंतर एके दिवशी हेन्रीच्या हाती मराठी मुलखातील शिवराई हे नाणे पडले. इंद्रजी नाणी आखीव रेखीव असायची, त्यामानाने मराठी नाणी साधी व ओबडधोबड होती. लगेचच एक धूर्त डाव हेन्रीच्या मनात आला. तो रामचंद्र पंत अमात्यांकडे आला व नाणी पाडण्याचे कंत्राट इंद्रजांना द्यावे, त्याबदल्यात मोबदला म्हणून आमची इंद्रजी नाणी तुमच्या मराठी राज्यात चालू द्यावीत, अशी गळ घातली. इंद्रजांचे हे कारस्थान रामचंद्रपंतांच्या लक्षात आले. पंत म्हणाले, “आपण राजांनाच भेटून आपला मनसुबा त्यांच्या कानावर घालूया.” राजांनी हेन्रीचे म्हणणे ऐकून घेतले. हेन्री दोन्ही नाणी हातात घेऊन त्यातील फरक महाराजांना समजावून सांगत होता. व्यापारात वृद्धी होईल, अशी अपेक्षा व्यक्त करत होता. महाराज चाणाक्ष होते. टोपीकरांचा धूर्त डाव महाराजांच्या लगेचच लक्षात आला. हेन्रीच्या हातावरची दोन्ही नाणी पाहत महाराज म्हणाले, “आमची नाणी रेखीव असावीत ही टोपीकरांची तळमळ व त्याबदल्यात स्वराज्यात त्यांची नाणी चालावीत, ही त्यांची इच्छा दिसते आहे.” महाराज थोडावेळ थांबले आणि पंतांना म्हणाले, “पंत, टोपीकरांना सांगा, आमच्या स्वराज्यातले सोनार कुशल कारागीर होतील तेव्हा तुमच्यापेक्षाही सुंदर, रेखीव नाणी स्वराज्यासाठी पाडतील. आम्हाला तुमची गरज नाही.” आपला डाव महाराजांना समजलेला दिसतोय, हे लक्षात येताच हेन्रीने काढता पाय घेतला.

टाइम मॅनेजमेंट

सुप्रिया पुजारी, लाइफ कोच

अजून खूप वेळ आहे!

आज रोहितने खूप लवकर डबा खाल्ला कारण त्याला शाळेमध्ये मधल्या सुटीत खेळायला जायचं होतं. डबा खाऊन खेळायला जात असताना त्याला वाटेत अंकित भेटला. अंकित म्हणाला, “अरे, काल दिलेला होमवर्क तू पूर्ण केलास का?” रोहित म्हणाला, “अरे, तो तर शुक्रवारी द्यायचा आहे ना? अजून चांगले दोन दिवस आहेत माझ्याकडे. करेन नंतर! आता मला खेळायचं आहे.” अंकित म्हणाला, “नाही, मला थोडा वेळ मिळाला आहे, तर मी आधी होमवर्क करेन,” रोहित त्यावर हसून खेळायला गेला.

शाळा सुटल्यानंतर रोहित घरी आल्यावर त्याचे मित्र त्याला खेळायला बोलवत होते. रोहितची आजही म्हणाली, “अरे, तुला तर गृहपाठ पूर्ण करायचा आहे ना?” त्यावर रोहित म्हणाला, “माझ्याकडे खूप वेळ आहे.” तो पुन्हा खेळायला गेला. पाहता पाहता दोन दिवस निघून गेले आणि शुक्रवारी सकाळी त्याच्या लक्षात आलं, की आपला गृहपाठ पूर्ण झालाच नाही. परिणामी त्याला शाळेत टिचरचा ओरडा खावा लागलाच व घरीही शिक्षा म्हणून पुढचा एक आठवडा खेळणं बंद झालं!

रोहित सारखंच आपल्यालाही वाटत असतं, की अजून आपल्याकडे खूप वेळ आहे व आजचं काम उद्यावर ढकललं जातं. जे आपल्याला जास्त आवडतं त्यासाठी जास्तीत जास्त वेळ दिला जातो. परिणामी आपल्यालाच या ‘टाइमपास’ची पनिशमेंट भोगावी लागते. हे सर्व टाळण्यासाठी नक्की काय करावं?

उत्तर एकच... वेळेचं नियोजन! ते कसं करायचं पुढील भागापासून पाहू.

वाचू आनंदं...

सध्याचा जमाना कितीही इंटरनेट, ऑनलाइन गेम्सचा असला तरी गोष्ट म्हटलं की मुलांचे डोळे लुकलुकतात. गोष्टीच्या अद्भुत जगात मुले मस्तपैकी रमतात. गोष्टींमुळे मुले मनोरंजनाबरोबर थोडासा विचार करायला भाग पडतात. मुलांच्या भावविश्वाचा विचार करून गीतांजली भोसले यांनी गोष्टींच्या तीन पुस्तकांचा खजिना मुलांसाठी आणला आहे. चमत्कारी केक, पिंकू आणि चिंकी आणि जग्गू बग्गू अशा तीन पुस्तके आहेत. चमत्कारी केक नक्की करतो काय, गाणं म्हणतो, डान्स करतो, सेल्फी काढतो की तुम्हाला गायब करतो... हे सर्व जाणून घेण्यासाठी तुम्हाला ती गोष्ट वाचावीच लागेल. एका सुगरण पक्षिणीनं एका घुबडाच्या पिल्लाला आपल्या घरट्यात घेतलं, त्याला आईसारखं प्रेम दिलं आणि वाढवलं तर खरं... परंतु मोठा झाल्यावर तो त्याच्याच भावांना, आईला तर नाही ना खाणार... याची उत्सुकता जग्गू बग्गूच्या गोष्टीत उलगडली आहे. पिंकू आणि चिंकीच्या गोष्टीत अशीच धमाल, मस्ती मांडली आहे. माणसाच्या जगात जाऊन खायला आणायचं म्हणजे काय असं तसं काम नाय, अशा बदाया मारत डेरिंगबाज पिंकू उंदीर डिनर आणायला बंगल्याच्या किचनमध्ये गेला खरा... तिथे झालेली धमाल वाचण्यात मजा आहे.

माझी वसुंधरा माझी जबाबदारी

बालमित्रांनो आपण पर्यावरणाची

प्राथमिक माहिती घ्यावी आणि पर्यावरणाचे संतुलन कसे राखावे याची कल्पना आपल्याला असावी. बालमित्रांनो, विद्यार्थी म्हणून वेगवेगळ्या जबाबदाऱ्या एकत्रितरित्याच पार पडत असतो. मी एक आई-वडिलांचा मुलगा किंवा मुलगी असतो, मित्रांचा मित्र असतो, मावशीचा भाचा असतो, काकांचा पुतण्या असतो, शाळेच्या क्रिकेटच्या टीमचा बॅटर असतो आदी. त्या प्रत्येक भूमिकेबरोबर येणारी जबाबदारी सांभाळत असतो. तशीच एक जबाबदारी आपण पृथ्वीवरचा आणि भारताचा जबाबदार

नागरिक म्हणूनही घेतली पाहिजे. तुम्ही छोटे नागरिक असाल तरीही. ही जबाबदारी निभावली तरच आपण स्वतः, आपले कुटुंब आणि आजूबाजूचा समाज हे सुरक्षित, निरोगी आणि आनंदी आयुष्य जगू शकू. ही जबाबदारी कशी पार पाडावची ते आपण थोडक्यात पाहू. **सर्वप्रथम हा निश्चय करायचा आहे की, पर्यावरण संरक्षण आणि संवर्धन ही माझी जबाबदारी आहे आणि त्यासाठी मी काहीतरी कृती प्रत्येक दिवशी नियमितपणे करणार आहे.** त्यासाठी मी राहते त्या परिसराची, माझ्या गावातील आणि जिल्हातील पर्यावरणाची

संपूर्ण माहिती घेईन. त्यातले महत्त्वाचे कुठले घटक आणि त्यांची सद्यपरिस्थितीत काय आहे याची माहिती गोळा करणे. उदा. वर्षभर माझ्या गावातले असाणे तापमान आणि कमाल तापमानात दरवर्षी वाढ होते आहे का? त्याची नोंद. त्याचप्रमाणे इतर प्रदूषणे. हवा, पाणी, भूमी, प्रकाश आणि ध्वनी. ही माहिती मिळविण्यासाठी तुम्ही शिक्षकांची आणि पालकांची मदत घ्या. त्यातला हवा आणि पाणी या प्रदूषणामध्ये आपल्याला ते कमी करण्यासाठी काय करता येते याचाही काहीतरी आराखडा बनवा.

गुड मॅन्स

सौम्य विनंती

मित्रांनो, सौम्य शब्दांत विनंती केली, तर तिला बहुतांश वेळा अनुकूल उत्तर मिळतं. त्यामुळं कोणताही प्रश्न विचारताना त्याला अशा सौम्य विनंतीच्या शब्दांत मांडलं तर तुमचं काम होण्याची शक्यता जास्त असते. अर्थातच **प्लीज** या शब्दाची जोड पाहिजेच. म्हणजे बघा हं, ‘आई, मी लाडू घेतोय बरंका,’ असं दरडावणीच्या शब्दांत सांगण्यापेक्षा ‘आई, मी लाडू घेऊ का **प्लीज**’ असा नीटपणे प्रश्न विचारलात, तर त्याला उत्तर तुम्हाला पाहिजे तसं मिळेल. तुमच्यापेक्षा मोठ्या व्यक्तीकडून काही मागताना, काही सांगताना सौम्य विनंतीवजा शब्द नेहमी वापरूच; पण लहान भावांशी, बहिणीला काही सांगतानाही मला अमुक आणून देशील का **प्लीज** अशी वाक्यरचना आवर्जून करा. शाळेत, हॉटेलमध्ये, बाहेर कार्यक्रमांत गेल्यावर किंवा घरात कोणी पाहुणे आले असतात, तेव्हा **प्लीज** हा शब्द जरा जास्तच वापरा. अनेकदा तुम्ही काही गोष्टींत करणं अपेक्षित नसतं; पण तुम्हाला मध्येमध्ये लुडबुड करायची सवयच असते. अशा वेळी सौम्य विनंती असलेले शब्द पाहिजेतच. “बाबा, मी थोडा वेळ टीव्ही बघू का **प्लीज**?”, “आई, उद्या माझ्यासाठी पुलाव करशील का **प्लीज**?”, “आजोबा, मला या वेळी वाढदिवसाला सायकल घ्याल का?” असे प्रश्न किती छान वाटतात! मित्रमैत्रिणीनो, अनेकदा तुमच्या बोलण्यातल्या चुकीच्या सुरामुळं अनेक कामं बिघडू शकतात. ‘हा मुलगा किंवा मुलगी फार मग्नूर आहे, व्यवस्थित बोलत नाही,’ अशी तुमच्याबद्दल प्रतिमा तयार होऊ शकते. त्यापेक्षा सौम्य विनंतीवजा प्रश्न आणि ‘प्लीज’ सारख्या शब्दांचा वापर या गोष्टींमुळं तुमचं सगळे जण कौतुक करतील.

नटराजासन

नटराजासन हे दंडस्थितीमधील आसन आहे. तोलात्मक अवघड, स्पर्धात्मक आसन आहे.

असे करावे आसन

- प्रथम ताठ उभे रहावे. नजर स्थिर करावी.
- आता एक पाय गुडघ्यात वाकवून हाताने पायाचा घोटा पकडावा. त्यानंतर हळूहळू तो पाय वरच्या दिशेला घ्यावा. शक्य तेवढा वेळ तो पाय वर घ्यावा.
- गुडघा ताठ करण्याचा प्रयत्न करावा.
- दोन्ही पाय साधारण एका रेषेत येतील इतका ताण द्यायचा आहे.
- गुडघा ताठ करण्याचा प्रयत्न कराल तसे हाताची पकड पोटीच्या दिशेला येईल.
- कंबरूनून थोडेसे पुढे वाकले जाईल. पोटाचा भाग साधारण जमिनीला समांतर होईल.
- दुसरा हात समोरच्या दिशेला घ्यावा. श्वसन संध सुरू ठेवावे.
- आसनात साधारण ३० ते ४० सेकंद स्थिर राहावे.
- आसन सावकाश सोडल्यावर दुसऱ्या पायांसाठी करावे.

आसनाचे फायदे

- या आसनाच्या सरावाने लवचिकता, एकाग्रता आणि आत्मविश्वास वाढतो.
- पायाचे स्नायू अधिक लवचिक व मसृष्ट होतात.
- छाती व पोटासाठी ताण बसल्याने तेथील इंद्रिये व स्नायू, शिरा अधिक कार्यक्षम होतात.
- संपूर्ण शरीराचे रक्तभ्रमण सुधारते.

योग जीवन

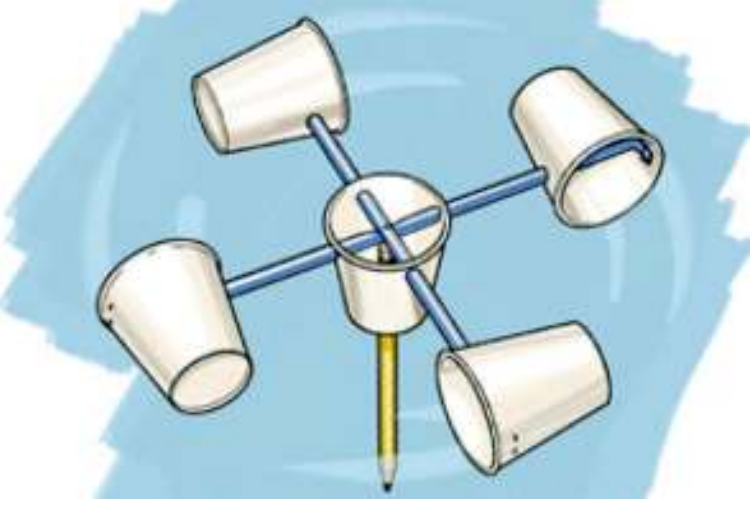
घरच्या घरी प्रयोगशाळा...!

आपल्याला नेहमीच फक्त टाइमपासच आवडत असतो, हे तितकंसं खरं नाही. शिकणंही आवडत असतं, परंतु त्यात स्वातंत्र्य हवं असतं, मोकळीक हवी असते. शालेय अभ्यासक्रम रचनेत प्रयोगशाळेत जायला खूपच कमी संधी असते हे अगदी खरं आहे. मात्र यानं निराशा नको व्हायला. आपणच आपली प्रयोगशाळा उभी केली तर? होय! हे शक्य आहे. आपण करून पाहिले पाहिजेत ते वैज्ञानिक प्रयोग करायला खूप मोठी प्रयोगशाळा पाहिजे, त्याला खूप खर्च येतो हा एक गैरसमज आहे. आपणही आपली प्रयोगशाळा उभी करू या? **चला तर मग पवनमापक यंत्र आणि पर्जन्यमापी करूयात...**

पर्जन्यमापी

आता आपण पर्जन्यमापी कशी तयार करायची ते बघू या. त्यासाठी एक प्लॅस्टिकची पाण्याची रिकामी बाटली घ्या. त्याचा तोंडाकडचा भाग कापून तो उलटा नरसाळ्यासारखा बाटलीमध्ये टाका. आता बाटलीवर मोजपट्टीच्या सहाय्यानं मार्कर पेन वापरून अगदी तळापासून सेंटिमीटरच्या किंवा इंचाच्या खुणा करा. आता ही बाटली पावसाळ्याच्या दिवसांत पावसात ठेवा. जेवढं पाणी जमा होईल तेवढे सेंटिमीटर किंवा इंच पाऊस झाला! त्यात दुसरं पाणी जाणार नाही याची काळजी घ्या.

शक्यतो पाऊस झाल्या-झाल्या निरीक्षण नोंदवा म्हणजे बाष्पीभवनांनं पावसाचं पाणी उडून जाणार नाही.

पवनमापक यंत्र

पवनमापक यंत्र वा वातकुक्कुट यंत्र वाऱ्याचा वेग व दिशा मोजण्याचं काम करतात. पवनमापक यंत्र तयार करण्यासाठी चहाचे पाच रिकामे कागदी कप, दोन स्ट्रॉ, टाचण्या, खोडरबर असलेली टोकदार पेन्सिल घ्या. या शिवाय स्टेपलर व पंचिंग मशिनही लागलं. चार कागदी कपांना पंचिंग मशिननं एक एक भोक पाडून घ्या. एका कपाला आकृतीत दाखविल्याप्रमाणे चार छिद्रं पाडून घ्या. स्ट्रॉ यातून आरपार घालून त्यांच्या टोकांना चारही कागदी कप स्टेपल करा. मधला कप ड्रॉइंग पिनच्या सहाय्यानं पेन्सिलच्या खोडरबरात जेवढे जाईल तेवढेच घुसवून पेन्सिलला जोडा. आता पेन्सिल हातात धरून वाऱ्यामध्ये धरा. एका मिनिटाला किती फेऱ्या झाल्या ते मोजा. एका कागदी कपाच्या मध्यापासून दुसऱ्या कागदी कपाच्या मध्यापर्यंतचे अंतर सेंटिमीटरमध्ये मोजा. हा झाला व्यास. आता वाऱ्याचा वेग काढण्यासाठी एका मिनिटातील फेऱ्या गुणिले व्यास गुणिले ०.०३ करा. येणारे उत्तर मीटर प्रती मिनिट असा वेग देईल!

अॅप माझे

वैभव गाटे

मजेशीर शिक्षणासाठी गुगल 'बोलो'!

लहान मुलांच्या अभ्यासासाठी गुगलचे 'रीड अलॉग' अॅप प्रसिद्ध आहे. गुगलने सुरुवातीला 'बोलो' या नावाने हे अॅप सादर केले होते, ते ९ आंतरराष्ट्रीय व ६ भारतीय भाषांमध्ये उपलब्ध आहे. यात मराठीचाही समावेश आहे. मुलांना हसत खेळत शिक्षण देणारे हे अॅप सर्वासाठी मोफत उपलब्ध आहे. गुगलने हे अॅप ५ ते १२ वर्ष वयोगटातील मुलांसाठी विकसित केले आहे. शिक्षण अधिक मजेशीर बनवण्यासाठी यात एक असिस्टंटही देण्यात आला आहे. 'दिया' असे या असिस्टंटचे त्याचे नाव असून, ती मुलांना शिकवण्यास आणि मुलांकडून नित्याचे वाचन करून घेण्यास शिकवते. या अॅपमध्ये मुले एकावेळी दोन भाषांमध्ये किंवा एका भाषेमध्ये शिकू शकतात. मुलांकडून रोज १० मिनिटे वाचनाचा सराव करून देण्यावर अॅपचा भर आहे. यात दर्जेदार कंटेंट उपलब्ध करून देणाऱ्या प्रकाशनांसोबत गुगलने सहकार्य केले आहे. (उदा. ब्रिटिश कौन्सिल) त्यामुळे उत्तमात उत्तम गोष्टी, कथा मुलांना वाचायला मिळतील.

अॅपमध्ये शब्दसंग्रह वाढवण्यासाठी गेमसचीही मदत घेण्यात आली आहे. यात इंग्रजी व अन्य भाषांमध्येही गेम उपलब्ध आहेत. शिवाय गेमची व वाचनाची काठिण्यपातळीही यात वाढवता येते. मुलांचा वाचनाचा अथवा गेमचा स्कोअर स्टारच्या स्वरूपात दिसतो. तसेच, रोज अथवा आठवडाभर मुलांनी किती वेळ अॅक्टिव्हिटी केली याचा रेकॉर्डही यात उपलब्ध करून दिला आहे. यात रीडिंग ग्रुप तयार करण्याची सुविधाही गुगलने दिली आहे.

कुठे उपलब्ध? गुगल प्ले स्टोअरवर

कोणत्या भारतीय भाषांमध्ये? मराठी, हिंदी, उर्दू, बंगाली, तमीळ, तेलगू

- वैशिष्ट्ये :**
- ऑनलाइनबरोबर ऑफलाइनही चालते.
 - वापरण्यास अत्यंत सोपे.
 - यावर कोणतीही जाहिरात येत नाही.
 - मुलांची माहितीही गुप्त ठेवण्यात येते.
 - मुलांची अभ्यासातील प्रगती तपासता येते.

वाढवा गणित आणि भोषेची गोडी!

मित्र, मैत्रिणीनो! खेळता खेळता अभ्यास करण्याची मौज काही वेगळीच असते. हजारो पुस्तके आणि गेम्सच्या माध्यमातून शिक्षण घेण्याची ही संधी 'खान अॅकॅडमी किड्स अॅप' आपल्याला उपलब्ध करून देते. येथे व्हिडिओद्वारेही आपण विविध विषयांची माहिती जाणून घेऊ शकतो. गणिताची भीती पळविण्यासाठी यात गणिताच्या गेम्सही उपलब्ध करून दिल्या आहेत. अत्यंत सोप्या पद्धतीने, सोप्या भाषेत तुम्ही या अॅपमधून गणित शिकू शकतात. या अॅपमधील रंगसंगतीमुळे ते वापरायला आणखी आकर्षक वाटते. एकमेकांशी कसे बोलावे, कसे वागावे, एकमेकांना कशी मदत करावी हे सुद्धा शिकण्याची संधी या अॅपद्वारे मिळेल. यात तुम्ही गृहपाठही करू शकतात. संबंधित विषयात तुम्ही किती मार्क मिळविलेत, हेही तुम्हाला पाहता येईल. तुमचे सामान्यज्ञान वाढेल अशा छोट्याछोट्या गोष्टी, कथांचा संग्रहही या अॅपमध्ये उपलब्ध आहे. यातून आपल्याला वाचन, लिखाणाविषयी गोडी निर्माण होईल. अॅण्ड्रॉइड, आयओएसवर तुम्ही हे अॅप वापरू शकतात. इयत्ता चौथीपर्यंतच्या विद्यार्थ्यांसाठी हे अॅप असले, तरी त्यापुढील इयत्तेचे विद्यार्थीही त्याचे भाषेचे, गणिताचे ज्ञान वाढविण्यासाठी या अॅपचा वापर करू शकतात. यात नुकतेच क्रीडा, शिक्षण, विज्ञान अशा विविध क्षेत्रांत उल्लेखनीय कामगिरी केलेल्या प्रसिद्ध व्यक्तींच्या कथा देण्यात आल्या आहेत. सुट्ट्यांसाठी विविध उपक्रमही या अॅपद्वारे राबवले जातात.

- वैशिष्ट्ये**
- अॅप सर्वासाठी मोफत.
 - कोणतेही सबस्क्रिप्शन नाही.
 - कार्टून, व्हिडिओच्या माध्यमातून शिक्षण.
 - अॅपमध्ये जाहिराती नाहीत.

वैदिक गणित

आयताची लांबी १० टक्क्यांनी वाढवली व रुंदी ५ टक्क्यांनी कमी केल्यास आयताच्या क्षेत्रफळात किती टक्क्यांनी वाढ वा घट होईल?

टिटू

हर सवाल का जबाब

आजची नवी पिढी उत्साही, समजूतदार, धाडसी विचार करणारी, भव्य दिव्य स्वप्न पाहणारी असून अशा मुलांचे मनोरंजन करण्यासाठी वॉर्नर मीडियाने नेहमीप्रमाणे 'टिटू' नावाचे अनोखे कार्टूनपात्र आणले आहे. वॉर्नर मीडियाने आतापर्यंत सादर केलेले कार्टून्स हे भारतात, जगात लोकप्रिय ठरले. याच मीडिया हाऊसने २००० च्या दशकात आणलेल्या छोटा भीमने धमाल उडवून दिली. ही पिढी आता कॉलेजला जात असली, तरी ते कार्टून अजूनही त्यांच्या मनावर कोरले गेले आहे. या ठिकाणी सुपर भीमचा देखील उल्लेख करावा लागेल आणि तेदेखील प्रसिद्ध ठरले. याच धाटणीचे 'टिटू: हर जवाब का सवाल' हे कार्टूनपात्र बच्चेकंपनीसाठी आणले आहे. तीन वर्षांपूर्वी पोगो वाहिनीवर सुरु झालेल्या या मालिकेत 'टिटू'ची धमाल

आणि हुशारी मुलांना लोटपोट करणारी आहे. आठ वर्षांचा टिटू हा प्रामाणिक, हुशार आणि सर्वांना मदत करण्यासाठी सतत तयार असणारा मुलगा. पण तो कळत नकळतपणे कोणत्या ना कोणत्या अडचणीत अडकत असतो. टिटू हे भारतीय पात्र असून त्याच्या अनोख्या विश्वात आई-वडिलांचा प्रेमळ मुलगा असतो. तसेच त्याला सदैव मदत करणारा भाऊ, जिगरी दोस्तांची कंपनी अशा माहोलमध्ये तो वावरत असतो. कोणत्याही अडचणीत सापडला तरी 'टिटू'कडे सर्व अडचणींवर मात करण्याची क्षमता असते. एका अर्थाने 'टिटू द ग्रेट' असतो. या कार्टूनची निर्मिती कॉसमॉस माया स्टुडिओने केली. या मालिकेतील अन्य पात्र गोलू हा एक जरी शिंक आली, तरी तो एखाद्या रणवाहिकेप्रमाणे तयार असतो. शाळेत टिटूला दिलेली शिक्षा भोगण्यासाठी तो नेहमीच तयार असे.

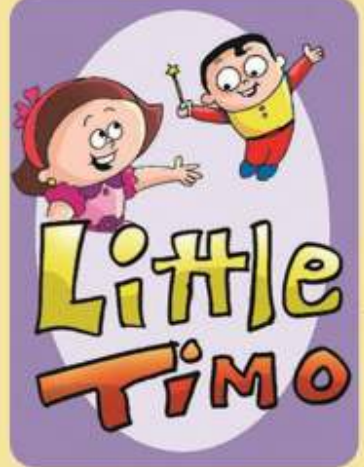

चिकू आणि बंटी

ॲनिमेशनपट म्हटलं, की दोन पात्र अनिवार्य असतातच. जसे की टॉम आणि जेरी, शिनचन आणि जिआन यांची उदाहरणे घेता येईल. दोघांतील भांडणे, वाद, एकमेकांवर कुरघोडी करण्याचा प्रयत्न यातून प्रेक्षकांचे आणि बच्चे कंपनीचे मनोरंजन होते. याच धाटणीच्या; पण भारतीय परंपरेतील चिकू आणि बंटी या कार्टूनपात्राचा उल्लेख करता येईल. चिकू और बंटी हे भारतीय ॲनिमेशनपट असून त्याची निर्मिती हायटेक स्टुडिओने केली आहे. या मालिकेचे प्रसारण निकेलोडियन वाहिनीवरून झाले. १८ ऑक्टोबर २०२१ रोजी पहिल्यांदा या भावंडांचे दर्शन जगाला घडले. ११ ते १३ मिनिटांच्या भागात दोन्ही भावांची धमाल पाहावयास मिळते. पालकांच्या बोलणीपासून बचाव करण्यासाठी ते सतत प्रयत्न करत. एका भागात चिकू आणि बंटीचे वडिल आजारी पडल्याचे नाटक करतात आणि ते मुलांना समुद्र किनारी फिरावयास घेऊन जातात. त्याचवेळी त्यांच्या बॉसचा फोन येतो. एवढेच नाही तर त्यांचा बॉस व्हिडिओ कॉल करण्याबाबत आग्रही असतो. मग चिकू आणि बंटी हे शक्कल लढवितात आणि घरातील वातावरण तेथे तयार करतात. शेवटी त्यांचा खोटेपणा उघडा पडतो. अशा हलक्या फुलक्या विनोदातून मुलांचे मनोरंजन होते. चिकू बात्रा हा ११ वर्षांचा तर बंटी बात्रा हा दहा वर्षांचा मुलगा. चिकू हा शांत, विश्वासू, आशावादी आणि धमाल मस्ती करणारा असतो. त्याच्याकडे सर्वच प्रश्नांची उत्तरे सापडतात. मात्र सर्वात महत्त्वाचा प्रश्न म्हणजे कोणताही व्यक्ती त्याच्याशी आणि त्याच्या विचारांवर सहमत होत नाही. तो एकप्रकारे अल्टीमेट शॉर्टकट मास्टर म्हणून ओळखला जातो. तर त्याचा लहान भाऊ बंटी हा उत्साही, धूर्त, विश्वावणी देणारा, एखादी गोष्ट चटकन आत्मसात करणारा मुलगा. तो चिकूबरोबर जेव्हा भांडण करतो, तेव्हा एक संवाद नेहमीच म्हणतो, 'एज मे छोटा हूं, अकल में नही और चिकू अभी बनता हू तेरा चिकू मिल्कशेक!'

टीव्हीवरची कार्टून्स किंवा ॲनिमेशन्स कशी तयार होतात, त्यांच्या मेकिंगची कहाणी तुम्ही संबंधित यूट्यूब चॅनेलवर नक्की पाहा.

One day Sonu and her friends were returning from the school. Suddenly the sky darkened. "See, I think it is going to rain," Sonu said.

Timo heard her and came to them. He saw the children getting wet in the rain.

"Timo, please make a huge umbrella and save us." Sonu pleaded. But Timo ignored her.

Only magi had an umbrella. Soon it began to rain. Magi opened her umbrella.

"Our bags will get wet and the books will be soaked." said the worried children. Sonu called Timo for help.

In between, the umbrella Sonu held, flew away. Sonu and her friends were drenched in the rain. "Timo you cheated us. Isn't it?" Sonu asked.

Suddenly Timo flashed his magic stick and everyone's dresses were once again dry. Children happily thanked Timo.

सेव्हिंग अकाउंट

दोस्तानो, बँकेत अनेक जण खातं काढतात. तुमचंही खातं काढलं असेल. खात्यांचे अनेक प्रकार असतात. त्यापैकी तुमच्या आमच्या सगळ्यात जास्त परिचयाचं असतं ते बचत खातं. म्हणजे इंग्लिशमध्ये सेव्हिंग अकाउंट. आपण या खात्यात पैसे भरतो आणि त्यावर आपल्याला थोडंफार व्याज मिळतं. पाहिजे तेव्हा आपण बँकेत जाऊन, एटीएमद्वारे किंवा मोबाईलद्वारे, नेट बँकिंगद्वारे काढू शकतो. म्हणजे थोडक्यात आपले पैसे आपल्याजवळ रोख न ठेवता बँकेत ज्या खात्यात ठेवायचे त्याला म्हणायचं बचत खातं. एकदम सिंपल.

बचत खातं का काढायचं?

दोस्तानो, आपण व्यवहार करतो तो चलनातून. म्हणजे नोटा, नाणी यांच्याद्वारे. पण आपलं जे उत्पन्न असतं ते सगळं सगळं नोटांमधून आपल्याजवळ बाळगू शकत नाही. चोरी जाण्याची, गहाळ होण्याची भीती असते. शिवाय ते पैसे बँकेत ठेवले तर आपल्याला त्यातून व्याजसुद्धा मिळतं. त्यामुळे बचत खातं काढून त्यात पैसे ठेवणं सोयीस्कर. शिवाय आता कंपन्याही पगार काही रोखीत देत नाहीत. अनेक प्रकारची उत्पन्न असतात तीसुद्धा डिजिटल माध्यमं, चेक, डीडी अशा गोष्टींच्या मार्फत मिळतात. आता ती जमा कुठं करायची? तर बँकेमध्ये आपल्या खात्यात. त्यासाठी खातं लागेलच ना!

बँकेला काय फायदा?

आपण बँकेत बचत खात्यात पैसे ठेवले, तर बँकेला काय फायदा होणार, हा प्रश्न बरोबर आहे. बँक तुम्ही ठेवलेल्या पैशांचा उपयोग करून इतरांना कर्ज देते. त्याच्यासाठीचा व्याजदर जास्त असतो. बचत खात्यातून तुम्हाला जो दर दिला जातो, त्यापेक्षा कर्जाचा व्याजदर जास्त असतो. हा फरक म्हणजे बँकेचा फायदा. शिवाय एटीएम कार्ड फी, एसएमएस फी अशी शुल्कं बँक आकारते, त्यातूनसुद्धा त्यांना पैसे मिळतात.

रोज दोन रुपयांची बचत...

दहा वर्षांनंतर एक लाख रुपये!

दोस्तानो, पैशांची बचत करा, पैसे साठवले पाहिजेत वगैरे वाक्यं तुम्ही घरात, टीव्हीवर एकट असाल, वर्तमानपत्रांमध्ये वाचतही असाल. पण पैशांची बचत केल्यामुळे नक्की काय होतं हे तुम्हाला माहीत आहे? थांबा, आपण गणितच करून बघू.

समजा तुम्हाला आई-बाबा रोज दोन रुपये देत आहेत. फक्त दोन रुपये बरंका. आता या दोन रुपयांची तुम्ही बचत करायची ठरवली, म्हणजे ते बाजूला काढायचे ठरवले, तर महिन्याला होतील साठ रुपये. हे साठ रुपये तुम्ही तुमच्या बाबांकडे दिले आणि बचत खात्यामध्ये भरायला सांगितले, तर बँक या साठ रुपयांवर व्याज देईल. हे व्याज नुसत्या बचत खात्यामध्ये असेल चार टक्के. म्हणजे शंभर रुपये या खात्यात ठेवले तर वर्षाला चार रुपये. पण पब्लिक प्रॉव्हिडंट फंडसारख्या योजनांमध्ये ते सात टक्क्यांच्या पुढेच असेल. बचत केलेले पैसे कुठे ठेवायचे हे आपण नंतर बघू. पण समजा सरासरी सात टक्के व्याज मिळत राहिलं आणि रोज दोन रुपये अशाच प्रकारे तुम्ही पैसे बाजूला ठेवत राहिलात, **तर दहा वर्षांनंतर ही रक्कम किती होईल माहीत आहे..... यू विल नॉट बिलिव्ह....**

१,०४,२१७ रुपये!!

येस्स. रोज दोन रुपये बाजूला ठेवले आणि ते नंतर चांगल्या ठिकाणी ठेवले, तर एक लाख रुपयांपेक्षा जास्त रुपये तुमच्या खात्यात जमा झालेले असतील. भारी फंडा आहे ना? मग आजपासूनच बचतीचा हट्ट धरा बघू आई-बाबांकडे!

अर्थमंत्र

पासबुक म्हणजे काय बुवा?

तुम्ही आई-बाबांबरोबर किंवा आजी-आजोबांबरोबर कधी तरी बँकेत गेलेला असता आणि ते तिथं पासबुक भरून घेत असतात. हे पासबुक म्हणजे नेमकं काय असतं, असा प्रश्न तुम्हाला पडला आहे का? दोस्तानो, हे पासबुक म्हणजे तुमचे आई-बाबा किंवा आजी-आजोबा यांच्या बँकेच्या खात्यातल्या रकमेची माहिती. पैशांचे व्यवहार करायचे असतील, तर बँकेत खातं ओपन करावं लागतं हे तर तुम्हाला माहितीच असेल. हे खातं एकदा ओपन केलं, की मग कधी त्यात पैसे भरले जातात, कधी काढले जातात, कधी कोणती व्यक्ती त्या खात्यावर पैसे पाठवते, कधी व्याज जमा होतं. या सगळ्या रकमांची माहिती हल्ली एसएमएसद्वारे येत असतेच, पण तरीही नीट तपशीलानं तो सगळा हिशेब माहिती करून घ्यायचा असेल, तर कसा घ्यायचा? त्यासाठी उपयोगी ठरतं ते पासबुक. त्यात खात्यात जमा झालेल्या रकमा, त्यातून वजा झालेल्या रकमा, जमा झालेलं व्याज या सगळ्या गोष्टींचे तपशील असतात. काही वेगळा नवीन क्रेडिट कार्ड किंवा कोणत्या कर्जासाठीही सहा महिन्यांत झालेल्या व्यवहाराचे तपशील पाहिजे असतात. त्यामुळेही ते वापरतात.

- अर्थात आता अनेक बँकांच्या ऑनलाईन डिजिटल पासबुकही मिळतात. अनेक जण नेटबँकिंग वापरतात. त्यामुळे पासबुकची गरजही आणि वापरसुद्धा कमी झाला आहे, हेसुद्धा लक्षात घ्या. शिवाय त्यासाठी एवढे कागद, ते प्रिंट करण्यासाठी लागणारा वेळ खर्च कशाला करायचा असाही विचार होऊ लागला आहे हे पण लक्षात ठेवा बरंका!

'सेव्हिंग इज अर्निंग' म्हणजे 'बचत करणे म्हणजे कमावणे'

असे वाक्यप्रचार तुम्ही कुठे तरी वाचले असतील आणि मोठे झाल्यावर तर तुम्हाला त्याची प्रचीतीसुद्धा येईलच; पण हे कसं काय बुवा? थांबा, आपण उदाहरणांनुसारच बघू. तुमच्या खोलीत पंखा आहे. तुम्ही तो सतत चालू ठेवलात, तर त्यासाठी वीज जास्त लागेल, त्याचं बिल जास्त येईल आणि अर्थातच जास्त पैसे खर्च करावे लागतील. पण हा झाला सवयीचा भाग. पंखा चोवीस तास कशाला चालू ठेवायला हवा? किंवा आपण खोलीत नसताना तो कशाला चालू ठेवायला हवा? बरोबर की नाही? **वेळोवेळी तुम्ही पंखा, ट्युबलाइट बंद करत राहिलात, खोलीत नसताना ही उपकरणं बंद करायची सवय लावून घेतलीत, तर बिल कमी होईल आणि पैसे वाचतील. बघा, म्हणजे पैसे न कमावताही ते वाचले म्हणजे शिल्लक राहिलेच की!** म्हणजे केवळ सवय बदलून तुम्ही पैसे वाचवू शकलात- जे नंतर दुसऱ्या चांगल्या कामासाठी वापरता येतील. आहे ना भारी कल्पना!

आता तुम्हाला एक टास्क, तुम्ही अजून काय करू शकता, ज्यामुळे पैसे वाचू शकतात त्याचा विचार करा बरं.

सगळ्यांत मोठी बँक

दोस्तानो, तुम्ही अनेक बँकांची नावं वाचत असाल. स्टेट बँक ऑफ इंडिया, कॉसमॉस बँक, बँक ऑफ महाराष्ट्र वगैरे वगैरे. यातली सगळ्यात मोठी बँक कोणती माहीत आहे? स्टेट बँक ऑफ इंडिया म्हणजे एसबीआय. भारतातली सगळ्यात मोठी बँक. तिच्या संपूर्ण देशभरात शाखा किती आहेत....

तब्बल २८,८०२!

एनआयई बँक

घरातली बिले

दोस्तानो, तुम्हाला सगळ्या बँका किंवा एकूणच सगळ्या गोष्टींची माहिती हवी असेल. त्यात इंटरनेट असेल, तर मूळात घरातलं अर्थकारण माहिती पाहिजे, बरोबर ना? चला तर, आपण एक छोटी अॅक्टिविटी करून बघू. तुमच्या घरात दर महिन्याला कोणकोणती बिलं भरली जातात हे तुम्हाला माहीत आहे का? तुम्हाला ती माहिती झाली, तर आई-वडील वेगवेगळ्या सुविधा तुमच्यापर्यंत आणण्यासाठी किती पैसे खर्च करतात, कोणत्या गोष्टीला किती महत्त्व घ्यायचं हेही तुम्हाला कळेल. चला घ्या वही-पेन आणि आई-बाबांना विचारा. त्याची यादी करा आणि दर महिन्याला या बिलांसाठी किती रक्कम खर्च होते त्याचा हिशेब पण करा. उदाहरणासाठी काही बिले इथे दिली आहेत. तुम्ही त्यात तुमच्या गोष्टी वाढवत जा

- वीज ■ गॅस सिलिंडर किंवा पाइपड गॅस ■ इंटरनेट ■ मोबाईल
- केबल टीव्ही ■ वर्तमानपत्र

मार्ग शोधा

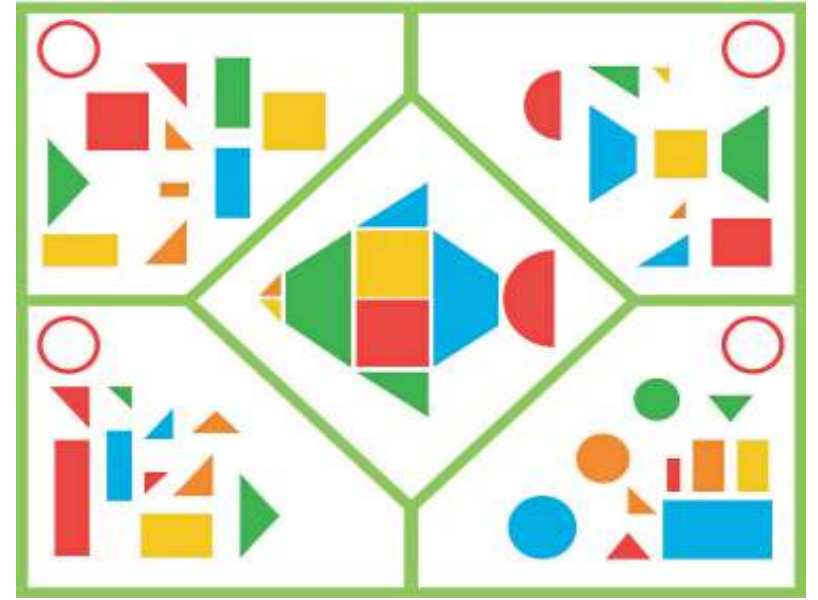

ब्रेन टीझर्स

$8 + 5 = 2$
 $8 + 5 = 9$
 $8 + 5 = 11$
 $8 + 5 = 12$

केवळ एक काडी बदलून समीकरण जुळवा

तुकड्यांचा योग्य संच ओळखा

शब्द-खेल

इथं काही अक्षरं लिहून तुम्हाला तो शब्द पूर्ण करायचा आहे. सगळ्या शब्दांचा शेवट का या अक्षरानं होतो.

का	द्राक्षापासून तयार करतात
का	रागावल्यावर देतात
का	ही गीतमाला पूर्वी खूप गाजली होती.
का	राग आल्यावर हा उडतो
का	एक नाव (या नावाची एक प्रसिद्ध अभिनेत्रीसुद्धा आहे)
का	तुटल्यानंतर वस्तूला बरेचदा म्हणतात
का	टीव्हीवरची ही गोष्ट बघायला सगळ्यांना आवडतं
का	फटाका किंवा एखादी गोष्ट निरुपयोगी निघाल्यानंतर त्याला म्हणतात.
का	छोटे नाटक
का	पूर्वीच्या कालमापनातला एक घटक

का
का
का

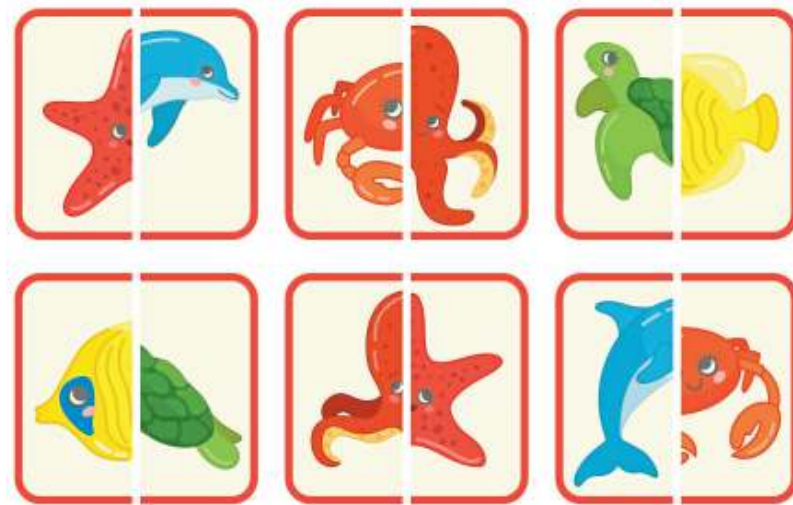
उत्तर शेजारी आहेत.

बिंदू जुळवा

शब्दखेळ : उत्तर : 1. मसुका 2. फटका 3. विनाक 4. खटका 5. दीपिका 6. तुटका 7. मालिका 8. फुसका 9. नाटिका 10. घटिका

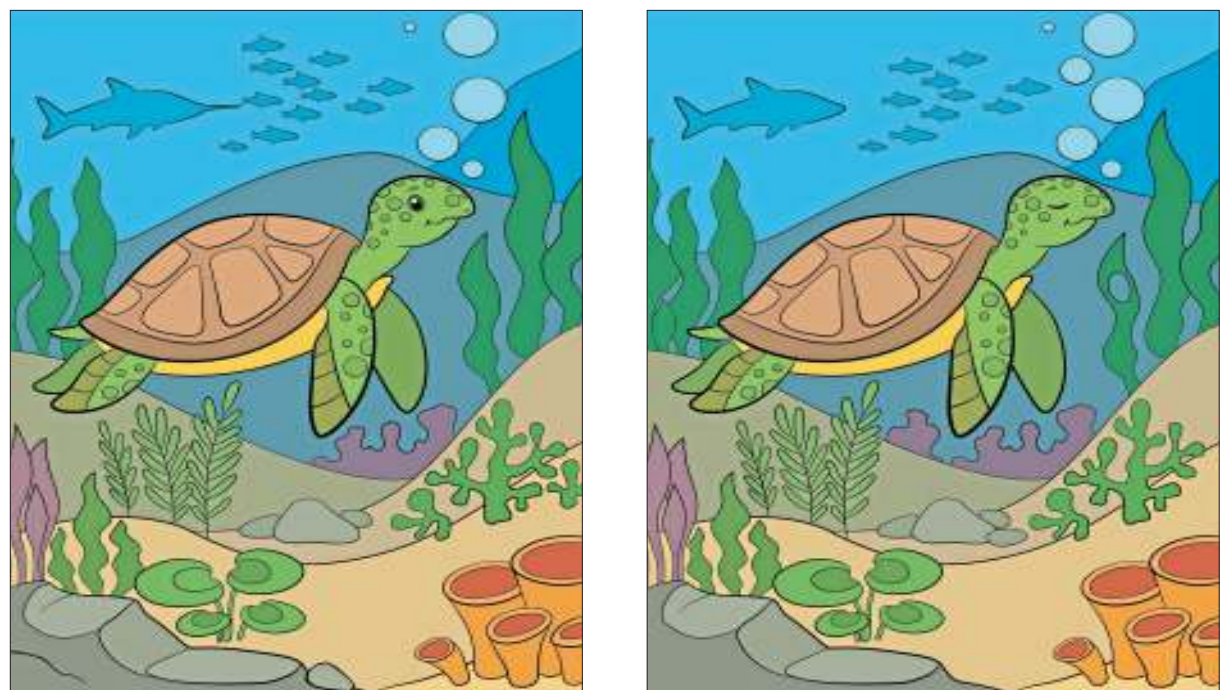
जोड्या जुळवा

बनवू कॅलेंडर

दोस्तानो, आपण कॅलेंडर विकत आणतो; पण स्वतःच आणि पुढच्या महिन्यात करायच्या कामांचं कॅलेंडर करायला काय हरकत आहे? तो तो महिना घेऊन हातानं तारखांचे चौकोन तयार करा आणि त्यावर अॅक्टिव्हिटीज लिहा. सण, उत्सव वगैरेंच्या नोंदी त्या त्या तारखेला कराच, शिवाय अमुक क्लासला सुटी, चाचणी परीक्षा अशा गोष्टीही लिहूनच ठेवा. प्रत्येक महिन्याच्या दहा तारखेला कपाट आवरणं, मधूनमधून कपड्यांची व्यवस्था करणं, अर्वांतर वाचनाचा दिवस ठरवणं अशा किती तरी गोष्टी त्या कॅलेंडरमध्ये लिहिता येतात.

फरक ओळखा

चित्र रंगवा

Shubhaman Gill

मित्रांनो, या पोस्टरसोबतच्या रिकाम्या चौकोनांत तुम्ही तुमच्या आठवड्यातील प्रगतीबद्दल, तुमच्या योजनांबद्दल व गृहपाठाबद्दलच्या नोंदी ठेऊ शकता.

JULY 2023